

หลักฐานเชิงประจักษ์ของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีในประเทศไทย

ธมนวรรณ ป้อมสนาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี

คณะกรรมการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ รมนวรรณ ป้อมสนาม จบนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์

ศรียา จารุตกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ศรียา จารุตกานนท์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์

พรปรวีณ์ ชาญสุวรรณ ประธาน
(ดร.พรปรวีณ์ ชาญสุวรรณ)

ศรียา จารุตกานนท์ กรรมการ
(ดร.ศรียา จารุตกานนท์)

รองศาสตราจารย์สุชาติ เหล่าปรีดา กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุชาติ เหล่าปรีดา)

ดร.สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ กรรมการ
(ดร.สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ)

คณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยวอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

หนุ่ย คณบดีคณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พจน์ นนทศักดิ์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2554

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ศิริดา จารุตากานนท์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุชาติ เหล่าปรีดา กรรมการที่ปรึกษา เป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลา
ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน
และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณ
ดร.สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ และดร.พรวิทย์ ชาญสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความ
กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ แก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย-
บูรพา สำนักบรรณสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล และ คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพา
และมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับข้อมูลที่ใช้
ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ที่ได้มอบทุนอุดหนุนการศึกษา และ
ค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาในหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มาโดยตลอดของการศึกษาตามหลักสูตร
ดังกล่าว

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และทุก ๆ คนในครอบครัว ที่ให้
โอกาสทางการศึกษาและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดของการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ตลอดจน
รุ่นพี่ เพื่อน ๆ และท่านอื่น ๆ ที่มีได้เอื้อนามในที่นี้ ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมีส่วนทำ
ให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ธมนวรรณ ป้อมสนาม

52920262: สาขาวิชา: การบัญชี; บช.ม. (การบัญชี)

คำสำคัญ: การสอบบัญชี/ การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี/ รายการคงค้าง/ การตอบสนองของ-
ราคาหลักทรัพย์

ชมนวรรณ ป้อมสนาม: หลักฐานเชิงประจักษ์ของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี
ในประเทศไทย (AN EMPIRICAL EVIDENCE ON AUDITOR ROTATION IN THAILAND)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ศิรดา จารุตกานนท์, D.B.A., สุชาติ เหล่าปรีดา, รศ. 80 หน้า.
ปี พ.ศ. 2554.

ในปี พ.ศ. 2548 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้
กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี
โดยเริ่มต้นในรอบปีบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาผลกระทบของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี โดยมีการศึกษาความสัมพันธ์ของการหมุนเวียน
ผู้สอบบัญชีและรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร และศึกษาถึงการตอบสนองของราคา
หลักทรัพย์ที่มีต่อการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547 –
พ.ศ. 2551

งานวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและรายการคงค้างซึ่งใช้
ดุลยพินิจของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของ
บริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีในช่วงเวลาก่อนและหลังการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีไม่แตกต่าง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่หากพิจารณาช่วงเวลาหลังจากที่มีการออกประกาศให้มีการหมุนเวียน
ผู้สอบบัญชี พบว่าค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทที่มีการ
หมุนเวียนผู้สอบบัญชีในช่วงเวลาหลังจากที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของ
รายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในช่วงเวลาก่อนที่จะมีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยพบว่าการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการ
ตัดสินใจของผู้ลงทุน โดยพบว่ามีการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน
ทิศทางบวกต่อการหมุนเวียนของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน

52920262: MAJOR: ACCOUNTING; M.Acc.

KEYWORDS: AUDITING/ AUDITOR ROTATION/ ACCRUAL/ SECURITY PRICE
REACTION

THAMONWAN POMSANAM: AN EMPIRICAL EVIDENCE ON AUDITOR
ROTATION IN THAILAND. ADVISORY COMMITTEE: SIRADA JARUTAKANONT,
D.B.A., SUCHART LOUPREDA, Assoc. Prof., 80 P. 2011.

In 2005, the Securities and Exchange Commission of Thailand requires companies listed in the Stock Exchange of Thailand to rotate the auditor in the beginning of fiscal year (on or after 1 January 2006). This research aims to study effects of the auditor rotation. It examines the relationship between the auditor rotation and the discretionary accruals. The research also studies security price reaction to the Auditor Rotation of listed companies in the Stock Exchange of Thailand during year 2004 – 2008.

The research does not find a relationship between the auditor rotation and the discretionary accruals. The results show that the mean value of discretionary accruals of companies those had auditor rotation in before the auditor rotation period is not significantly different from that in after the auditor rotation period. Focusing on periods after companies comply the auditor rotation regulation, the results show that mean value of discretionary accruals of companies those had auditor rotation in after the auditor rotation period is significantly less than that in before the auditor rotation period. Moreover, the research finds that auditor rotation provides useful information for investors decision-making. The result shows significantly positive security price reaction on the auditor rotation of listed companies in the Stock Exchange of Thailand.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาพ.....	๗
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ผลกระทบของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีที่มีต่อรายการคงค้าง	
โดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร.....	9
ประกาศของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่	
กจ. 39/2548 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูล	
เกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ (ฉบับ	
ที่ 20) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี.....	21
การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	27
ลักษณะประชากรและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	27
ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	43
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนาของบริษัทตัวอย่างและผลการทดสอบ สมมติฐานการวิจัยที่ 1	43
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนาของบริษัทตัวอย่างและผลการทดสอบ สมมติฐานการวิจัยที่ 2	46
ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนาของบริษัทตัวอย่างและผลการทดสอบ สมมติฐานการวิจัยที่ 3	49
ส่วนที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยและอภิปราย.....	52
5 สรุป และอภิปรายผล.....	55
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	55
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	57
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้.....	57
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	57
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	61
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	70

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 การเปรียบเทียบกฎหมาย Sarbanes-Oxley Act กับกฎหมายไทย.....	14
3-1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยแยกตามหมวดอุตสาหกรรมและช่วงปีที่ทดสอบของกลุ่มบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี.....	28
3-2 สรุปจำนวนตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร.....	30
3-3 สรุปจำนวนตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับการตอบสนองของตลาด.....	30
4-1 ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัทที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี.....	44
4-2 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร.....	45
4-3 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มสำหรับสมมติฐานการวิจัยที่ 1.....	46
4-4 ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในช่วงปีหลังออกประกาศเรื่องการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี.....	47
4-5 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ในช่วงปีหลังออกประกาศเรื่องการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี.....	48
4-6 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มสำหรับสมมติฐานการวิจัยที่ 2.....	49
4-7 ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของผลตอบแทนของหลักทรัพย์เกินปกติสะสม	50
4-8 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยผลตอบแทนของหลักทรัพย์เกินปกติสะสม	51
4-9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	54

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย.....	6
3-1 การกำหนดวันที่มีเหตุการณ์.....	39